

Іваницький О.І.,
доктор педагогічних наук,
професор
(Запорізький національний
університет)

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ПРЕДМЕТІВ

Поняття «емоційний інтелект» було введено до наукового обігу у 90-х роках минулого століття і досить швидко привернуло увагу численних дослідників, з огляду на місце і значення цього феномену у вивченні особливостей особистості. Численні визначення емоційного інтелекту вказують, що це властивість особистості, яка має інтегральний характер та виявляється у здатностях розуміти, контролювати, регулювати власні емоції та емоції інших і використовувати ці здатності у діяльності і спілкуванні [2].

Проблема розвитку емоційного інтелекту майбутніх вчителів природничих предметів у процесі їхньої професійної підготовки має кілька аспектів:

1. Можливість розвитку емоційного інтелекту особистості.

Більшість дослідників вважають, що формування емоційного інтелекту відбувається інтенсивно у дитячому віці, і виняткову роль у цьому відіграють батьки (особливо мати). Тому, коли йдеться про професійну підготовку майбутніх вчителів природничих предметів, не йдеться про формування емоційного інтелекту, а лише про його розвиток.

2. Відсутність у педагогічної спільноти розуміння значення розвитку емоційного інтелекту у майбутніх вчителів.

З огляду на кризові явища, пов'язані з падінням інтересу у школярів до природничих наук, відродження цього інтересу також визначається наявністю у вчителя здатностей розуміти, контролювати, регулювати власні емоції та емоції учнів, використовувати ці здатності у навчальному процесі. Саме природничі предмети мають невичерпну основу для збудження емоцій учнів, але вчителя необхідно навчити застосовувати відповідні форми, методи і засоби навчання як інструмент керування емоціями учнів.

3. Відсутність науково обґрунтованих методик розвитку емоційного інтелекту майбутніх вчителів.

Емоційний інтелект донедавна залишався предметом вивчення психологічної науки. Були розроблені численні методики встановлення рівня розвитку емоційного інтелекту, зокрема, Н. Холла та Д. Люсіна. Спираючись на них, можна встановлювати наявний рівень розвитку емоційного інтелекту майбутніх вчителів природничих предметів. У навчальних планах підготовки психологів з'явилися тренінгові спецкурси з розвитку емоційного інтелекту [1]. Але у професійній підготовці вчителів природничих предметів немає необхідності вводити такі спецкурси (хоча їх наявність не була б зайвою), досить викладачам звернути увагу на проблему розвитку емоційного інтелекту під час вивчення психолого-педагогічних і методичних дисциплін. Один із варіантів вирішення цієї проблеми ми вбачаємо у введенні поняття емоційної компетентності вчителя. Розглядаючи нормативне визначення компетентності, яке дається у Законі «Про освіту» (2017 р.), емоційну компетентність педагога визначимо як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок педагога в емоційній сфері, що дозволяє йому у професійній діяльності бути здатним до ідентифікації і виявлення власних емоцій та емоцій учнів, до регуляції емоцій, до використання емоцій у педагогічній діяльності. На основі цього визначення можна сформулювати відповідні результати навчання та ввести їх до освітньо-професійних програм підготовки майбутніх вчителів природничих предметів. Для досягнення цих результатів навчання необхідно створити емоційно забарвлене освітнє середовище, орієнтоване на розвиток емоційної компетентності майбутніх вчителів природничих предметів у контексті майбутньої професійної діяльності [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Деревянко С. П. Развитие эмоционального интеллекта в тренинговых группах. *Психологический журнал*. 2008. № 2. С. 79-84.
2. Зарицька В. В. Психологія розвитку емоційного інтелекту у системі професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю : автореф. дис ... д-ра психол. наук: 19.00.07. Запоріжжя : 2012 . 40 с.
3. Іваницький О. І. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізики в умовах інформаційно-освітнього середовища [Монографія]. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 230 с.